

УДК 34:316.774

Г. В. Форос, канд. юрид. наук, доцентОдеського національного університету імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОТИДІЇ

В статті надано визначення поняття «інформаційна протидія», встановлені принципи розбіжності з такими поняттями як «інформаційна війна», «інформаційна боротьба», наведено класифікацію видів інформаційної зброї, а також встановлено взаємозв'язок цих понять із поняттям «інформаційна безпека».

Ключові слова: інформаційна протидія, інформаційна війна, інформаційна зброя, інформаційна боротьба, інформаційна безпека.

Початок нового тисячоліття характеризується глобалізацією світових економічних і політичних процесів, невід'ємною складовою яких є розробка та впровадження сучасних інформаційних технологій. Економічний потенціал суспільства переважно визначається обсягом інформаційних ресурсів та рівнем інформаційної інфраструктури. Інформація стала чинником, який визначає стратегічні напрямки державної політики, може призвести до значних технологічних аварій, військових конфліктів, дезорганізувати державне управління, роботу наукових установ та фінансову систему, сприяє появі нових напрямків злочинної діяльності. Під впливом інформаційних атак може змінюватися світогляд та мораль окремих осіб та їх спільнот, нав'язуватися чужі ідеї, мотиви, інтереси. В сучасній науковій та спеціальній літературі, засобах масової інформації останнім часом все частіше зустрічаються такі поняття як «інформаційна протидія», «інформаційна війна», «інформаційна боротьба», «інформаційне протиборство», що свідчить про те, що ці категорії вийшли на рівень суспільної свідомості. На наш погляд, це пов'язано з тенденціями розвитку інформаційного впливу на громадян, суспільство та державу. Якщо ХХ сторіччя називали сторіччям кібернетики, то ХХІ сторіччя — це, безумовно, інформаційне сторіччя.

Досліджуючи інформаційну протидію, учені та фахівці в основному використовують такі поняття як «інформаційна боротьба», «інформаційна війна» та «інформаційна зброя». Багато хто ототожнює ці поняття, що є грубою помилкою, також інтерес викликають взаємозв'язки цих понять із поняттям «інформаційна безпека».

На сьогодні саме інформаційні війни становлять найбільшу небезпеку нормальному функціонуванню системи органів державної влади. Це і зумовлює детальний розгляд нами питань щодо визначення поняття та встановлення суттєвих ознак інформаційної війни.

Поняття «інформаційна війна» виникає з нових підходів до застосування інформації, визначення її ролі та місця. Можна виділити два визначення поняття інформаційної війни: гуманітарна і технічна. Наприклад, Павлютенкова М. зазначає, що у гуманітарному сенсі інформаційна війна являє собою активні методи трансформації інформаційного простору, що знаходять відображення у системі нав'язування моделей світу, які покликані забезпечити бажані типи поведінки, атаках на структури породження інформації — процеси міркувань [1, 21].

Що стосується іншого розуміння поняття інформаційної війни, тобто технічно-го, то тут обов'язковою умовою є те, що ведення інформаційної війни є результатом

спеціальної інформації. Часто інформаційна зброя виступає в ролі поширювача дезінформації в системі формування суспільної свідомості й прийняття рішень. Особливу небезпеку в цьому випадку становлять дані, що надходять для органів влади, тому що від їх достовірності залежать поінформованість і здатність певних органів приймати вірні рішення та вживати своєчасні заходи по управлінню державою. Також до інформаційної зброї відносять і сукупність спеціальних засобів та способів впливу на психіку суспільства та держави в цілому.

Таким чином, ми можемо згрупувати види інформаційної зброї, яка використовується в інформаційній війні:

- засоби пропагандистсько-психологічного впливу (через засоби масової інформації, Інтернет та інші канали);
- засоби програмно-математичного впливу (комп'ютерні віруси, різноманітні логічні пристрої по типу логічних «бомб» та троянських коней, засоби впливу на комп'ютерні мережі);
- засоби психологічного впливу (голографічні зображення в атмосфері, синтезатори голосів відомих політичних діячів та інше);
- психотропна зброя (методи програмування поведінки, методи парапсихології та біоенергоінформатики);
- засоби, засновані на впливі полів різної природи (акустична зброя, електромагнітні ураження, радіоелектронне придушення).

Для проведення будь-якої інформаційної кампанії як в міжнародних відносинах, так і на внутрішньому інформаційному полі, необхідно враховувати особливості конкретного інформаційного простору. Спочатку необхідно розшукати вразливі місця в інформаційному просторі і тільки потім переходити до рішучих дій. Інформаційна зброя повинна враховувати варіанти протидії — і чим більше варіантів протидії враховано, тим більша вірогідність успіху в тій чи іншій інформаційній агресії. Також варто підкреслити, що специфікою інформаційної війни (інформаційного протиборства) є те, що вона ведеться, на відміну від збройної боротьби, як у мирний, так і у воєнний час. Вона націлена на всі можливості та фактори ураження, які неминуче виникають при зростанні залежності від інформації, а також на використання інформації у найрізноманітніших конфліктах. Об'єктом уваги стають інформаційні системи (включаючи відповідні лінії передач, центри обробки та людський фактор цих систем).

Інформаційна війна може бути спрямована проти трьох елементів: комп'ютер; програмне забезпечення; людина. Крім того, неможливо заперечувати й того факту, що одним з головних завдань інформаційної війни є подавлення в людині морального творчого початку. Технології інформаційних війн певним чином зрівняли індустріальні, постіндустріальні і доіндустріальні країни: всі вони мають доступ до інструментарію, необхідного для ведення інформаційної війни, отже виступають як суб'єктами, так і об'єктами інформаційної війни, а відповідно і забезпечення внутрішньої інформаційної безпеки.

Інформаційна війна, інформаційне протиборство й інформаційна боротьба є проявами одного більш широкого поняття — загрози інформаційній безпеці. Як свідчить аналіз джерел, ядром методології інформаційної безпеки є поняття інформаційної боротьби, триєдина сутність якого відбита у наступних взаємопов'язаних визначеннях:

- інформаційна боротьба — це об'єктивно існуюча форма прояву відносин між суб'єктами при вирішенні ними завдань, що містять елементи конфліктності різної природи на інформаційному рівні;
- інформаційна боротьба — це наука про механізми, прийоми, методи та засоби інформаційного протиборства;
- інформаційна боротьба — це комплекс заходів, спрямованих на вирішення завдань, що стоять перед суб'єктом, методами і засобами боротьби.

